

Den gröna lungan – Slottsskogen del 2

November 2022

Text och foto Sanja Peter

Byggnadsnämnden beslutade den 18 oktober 2022 att genomföra samråd för kulturreseptatet Slottsskogen. Samrådstiden pågår under perioden 2 november – 27 december 2022.

Att bilda kulturreseptatet innebär att ett beslut med föreskrifter tas fram inom staden. Beslut beräknas tas under 2023. Slottsskogen skulle bli det första kulturreseptatet inom Göteborgs Stad. Om kulturreseptatet kan du läsa mer på Riksantikvarieämbetets hemsida: <https://www.raa.se/kulturarv/landskap/kulturreseptat/>

I september publicerades en artikel om Slottsskogens kulturarv. Här kommer några rader om parkens natur, dess träd, svampar och djur.

Slottsskogen blir stadens

1651 donerade regenten drottning Kristina nästan hela Älvsborgs Kungsladugårds ägor till staden, men beslutet blev återkallat efter fyra år. Det fanns ett tillfälligt privilegium för användning av grönområdet men det var först 1868^[1] som skogen blev Göteborgs. Det skedde parallellt med Majornas införlivning i januari samma år.

Innan dess hade skogen hunnit hamna i vanrykte på grund av tjuvar och eldsvådor. En djurvaktare anställdes som på 1700-talet hade titeln *Hejderidare*. I arbetsuppgiften ingick även att skydda ekarna mot olovlig fällning.

Under sent 1700tal räknades ekarna i Slottsskogen till flera tusen träd, nästan sju tusen i det stora området tillsammans med Änggården. Uppemot 300 år gamla ekar fanns i skogen i början av 1900-talet, men det är oklart hur många som är kvar. Slottsskogen dominerades i förra seklet av ekar men också av andra planterade arter.

Eken kan bli upp till tusen år gammal. Då är den kanske 30 meter hög och har 15 meter i omkrets. Trädet förekommer i myter och har använts som ädelträ i bygge av såväl hus som möbler och båtar genom historien.

Ekstam från 1711

En inte helt naturlig skog

Slottsskogen representerar inte regionens viktigaste naturtyper, därför att det är en park påverkad av det urbana livet. Tillsammans med den under 1920-talet anlagda Botaniska trädgården, samt Änggården som en annan arena för botanikernas tidiga planteringsintresse, spelar det större naturområdet en viktig roll som biotop, hem för många nyckelarter och den biologiska mångfalden ska bevaras. Det har regering och riksdag slagit fast i olika övergripande miljömål. Sverige har undertecknat en rad internationella konventioner där bevarandet av den biologiska mångfalden ingår.

För Slottsskogen gäller ett program från 2011 och nya planer är på gång. Programmets syfte är att säkerställa Slottsskogens värdefulla park- och grönområde, en stor grön lunga, tillgänglig för alla.

Ekorre som bär något mjukt till boet

Nyckelbiotoper och nyckelarter

I skogen finns ett antal nyckelbiotoper och nyckelarter. Exempel på områden med **nyckelbiotoper** är bergbranten öster om Naturhistoriska museet. Där finns förutom lövskog med ask, alm och ek, flera andra intressanta arter, såsom getapel, kragjordstjärna, vitsippsvivel och vinbergssnäcka.

Såväl djur som växter kan räknas till **nyckelarter**. Med nyckelarter avses arter som har särskilt stor betydelse för många andra arter, biotoper eller ekosystem. De är i ett ömsesidigt beroende av varandra. I Slottsskogen är ek, hassel, större hackspett och gröngöling nyckelarter. Andra är svavelticka, al och lind.

Eken utgör livsmiljö för en mängd insekter och svampar. Hasselnötterna är näringsrika och äts av däggdjur och fåglar, smågnagare, ekorre, gräsand och nötskrika. Ekskogen vid Ekekullen har många rödlistade arter som oxtungsvamp, korallticka, ickticka och västlig rostticka. Ekskogen sydväst om Fågeldammarna har grova ekar i bergskant.

En för författaren okänd svampart, läsarna får gärna bidra med sin kunskap

Svaveltickan är en viktig art som ofta angriper eken och gör den ihålig (brunnröta), vilket i sin tur är viktigt för många arter som utnyttjar trädhåligheter och den kaffesumpliknande bruna materia (mulm) som bildas i hålträdet.

Äldre djurarter

Varje morgon jobbar flera skötare med att rensa i djurinhägnaderna och stallarna och att ge mat och föra hästarna till de öppna hagarna.

Renar i Slottsskogen

Skytarna vid djurens hagar berättar till exempel att älgen är en vild art som jagas eftersom man bedömer att dess antal är tillräckligt stor. Men under 1800talet var arten nästan utrotad och det kan komma att hända igen. När Sverige reglerades genom kungliga dekret var jakten de privilegierades syssla. Kungen och adeln fick skjuta älg men inte andra. När jakten blev allmän sköts så många älgar att den nästan blev utrotad. I dag är det återigen reglerat, inte av kungen, utan av staten genom naturskyddslagarna. Om populationen minskar på grund av sjukdom, klassas den som hotad art och då måste jakten minska.

Linderödsgrisen är en tam art som i Sverige funnits sedan bronsåldern. Under 1800talet var de äldre tämjda eller halvtämjda arterna på väg att försvinna. Då valde en bonde i Skåne att ha kvar den speciella vitgrå och brunfläckiga grisen med stora öron och mycket päls som tålde kyla. Ett par stycken bor och får sina kullar vid djurgårdarna nära Dovhjortsstigen.

Där är också Jämtgeten, Göingegeten och Lappgeten som representerar de äldsta lantraserna som funnits sedan bronsåldern. De är inte avlade, utan naturligt anpassade till det nordiska klimatet och magra betesområden. Bland andra djur i Slottsskogen hittar man även dovhjorten, pingvinen, sälen och renen.

En jämtgetbock samt

Linderödsgrisar med kultingar

Den gröna lungan

Parken är som en levande organism som har andats i stadens takt sedan sin tillblivelse under 1800-talet. Med hjälp av en andningsmetafor kan man konstatera att det är tack vare skogens mäktiga lunga som staden får lite renare luft.

Källor

Holzhausen, C. J., Axelsson Karl E. med flera: *En liten bok om Slottsskogen*. Föreningen Linnégatan, Rundqvists boktryckeri, Göteborg 1944.

[http://www5.Microsoft Word – Protokollsutdrag.doc \(goteborg.se\)oteborg.se/prod/fastighetskontoret/etjanst/planbygg.nsf/vy Filer/Slottsskogen Program för Slottsskogen 2011](http://www5.Microsoft Word – Protokollsutdrag.doc (goteborg.se)oteborg.se/prod/fastighetskontoret/etjanst/planbygg.nsf/vy Filer/Slottsskogen Program för Slottsskogen 2011)

<https://goteborg.se/wps/portal/start/byggande-landmaterier-och-planarbete/kommunens-planarbete/plan-och-byggprojekt>

---

[1] Genom ett kungligt brev 1867 överläts Älvsborgs ladugård med tillhörande mark till staden.